

De stem van de engel

Kerstnacht Ledevaertkerk Chaam, 24 december 2017

Ds. Sara Dondorp

Eerste lezing: Jesaja 9:1-7

Tweede lezing: Lucas 2: 1-20

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

We kunnen ons het plaatje makkelijk voorstellen: herders op het veld: een licht glooiend landschap, 's nachts in het donker, hier en daar een grazend schaap en een paar herders die dicht bij elkaar om een vuurtje zitten. Donker, koud, klam en misschien wel troosteloos. En waarschijnlijk ook wel een beetje angstig. Want wat voor dieren lopen er 's nachts rond, roofdieren die het op schapen hebben voorzien? En wat voor vernedering hangt die herders boven het hoofd, door mensen die het beter hebben dan zij? Nee, knus is het vast en zeker niet tussen die herders. Maar we kunnen ons er wel een voorstelling van maken.

We kunnen zelfs nog een stapje verder gaan en een vergelijking zoeken in onze eigen tijd. Mensen die 's nachts in het donker aan het werk zijn. We zouden kunnen denken aan vrachtwagenchauffeurs, die voor weinig geld lange dagen moeten maken, misschien ook zelfs wel tijdens de feestdagen. Of aan verpleegsters en ziekenverzorgers, die dag en nacht werken, met een veel te hoge werkdruk en veel te weinig erkenning. Dat zijn maar twee voorbeelden, maar er zijn er velen... Hoeveel mensen zijn er niet die tegen de verdrukking in proberen het beste te maken van het leven. En hoeveel mensen zijn er die, ondanks alles, steeds pech hebben en aan de rafelranden van de samenleving terecht komen. Mensen die vermalen worden door de moderne bureaucratie. Mensen die niet mee tellen. Die in het donker staan. Of misschien voelen we ons zelf wel in het donker staan. Dat donker, dat kunnen we ons voorstellen.

Maar dan...

Ineens is al het donker verjaagd door een groot licht. Er verschijnt een engel die zegt: Vrees niet! Wees niet bang! Ik verkondig grote blijdschap. Ik kom jullie goed nieuws brengen! Kunnen we ons dat wél voorstellen? Een vrachtwagenchauffeur die in zijn cabine ligt te slapen en wakker wordt door een groot licht buiten op de parkeerplaats. Een verpleegster die wordt opgeschrikt door fel licht op de gang. Midden in het donker een engel die roept: Wees niet bang! Of misschien wel één van onszelf, 's avonds laat languit op de bank. Moe van alle zorgen over het kerstdiner en over de familieleden, over ooms of tantes die niet met elkaar overweg kunnen, of juist wel. Murw van alle zorgen over de wereld om ons heen: is er straks nog wel werk voor de kleinkinderen? Is er nog gezondheidszorg beschikbaar als ik zelf oud ben? Is er in de toekomst überhaupt nog vrede in de wereld, is er nog toekomst voor de planeet Aarde? We hebben momenteel genoeg te piekeren in het donker. Wat als er dan ineens een engel in de kamer staat, omstraald door een groot en fel licht. Een engel die ons aanspreekt: Vrees niet! Wees niet bang! Ja, kom nou, natuurlijk zijn we wel bang! Die engel schopt de hele vertrouwde werkelijkheid ondersteboven!

Dát is wat die herders in het veld is overkomen. Hun hele werkelijkheid is ondersteboven gegooid. Hun bestaan als ruwe kerels die niet meetellen, kwam ineens in het licht te staan. Zij zijn het, juist zij, die als eerste het goede nieuws horen. De blijde boodschap dat er een kind geboren is. Een kind uit het huis van Koning David. De langverwachte Heiland. De Messias, gezalfde van God. En dat met dit kind redding nabij is. Vrede voor de wereld. Een boodschap die te groots is om in één keer te kunnen bevatten. Maar toch... de engel spreekt

hén aan. Vraagt aan hén om hun angsten te overwinnen. Deze ruwe bolsters van een herders worden door de engel gezien!

De herders gaan op weg. Misschien wel vooral omdat ze nieuwsgierig zijn geworden. Inderdaad vinden ze een pasgeboren kindje. Maar op het eerste gezicht is er volstrekt niets koninklijks te zien. Opnieuw wordt de vertrouwde werkelijkheid ondersteboven gekeerd. De herders vinden een kindje geboren op een onmogelijke plek. Letterlijk op een plek waar geen plaats voor hem is. Hij is provisorisch in doeken gewikkeld en ligt in een kribbe. Kribbe is een oud woord voor een voerbak voor dieren. Armoediger kan haast niet. Dit kind is nog het beste te vergelijken met een babytje dat wordt geboren in een vluchtelingenkamp op Lesbos: er is geen plaats voor hem, hij zou er eigenlijk niet moeten zijn. En in de Europese bureaucratie is er geen oplossing voor zo'n kind. Een kind, geboren buiten de radarwerken van de bureaucratie.

Zo begint het kerstverhaal inderdaad: bureaucratie, volkstelling. De macht van feiten en cijfers, van administratie. De Romeinse keizer wil weten hoeveel inwoners hij heeft. Niet om de mensen werkelijk te leren kennen, maar om zijn macht te vergroten en om belasting te heffen. Jozef en Maria gaan gehoorzaam op weg. Ze zijn radertjes in de keizerlijke bureaucratie. Even lijkt het alsof Maria's kindje daar het slachtoffer van wordt. Vermalen door de keizerlijke macht: voor hem is geen plaats. Maar Goddelijke macht breekt door alle bureaucratie heen. Sterker nog: Goddelijke macht keert bureaucratische macht om. Voor de keizer moesten Jozef en Maria in Bethlehem zijn. De stad van Koning David, van wie Jozef een verre nazaat is. Juist dáár wordt het kind geboren dat er niet zou mogen zijn, het kind dat door alle logica heen breekt en licht brengt. Dat kind, dat licht: dat is waar de engel over spreekt en zingt.

De herders hadden de boodschap van de engel net zo goed naast zich neer kunnen leggen. Al dat licht is mooi, het houdt de wolven en leeuwen even weg, maar straks is het weer donker en is er niets veranderd. En zo'n klein pasgeboren kindje gaat heus geen vrede brengen. De Romeinen krijg je immers zomaar niet weg! Misschien zou de vrachtwagenchauffeur zo reageren op de engel. Of de nachtverpleegster, of wijzelf thuis op de bank. Zouden wij niet vooral bang zijn voor zoveel licht? En als we onze angst al zouden overwinnen, zou ons cynisme over de wereld om ons heen, niet blijven staan? Want zeg nou zelf, de bureaucratie is toch een ondoordringbaar woud. Ze beloven van alles, maar wordt het ook echt beter? En de milieuproblematiek is toch veel te groot en alomvattend. Om van de internationale politiek nog maar te zwijgen... Kan zo'n engel of zo'n kerstkind daar iets aan veranderen dan? Wij zouden waarschijnlijk eerst bewijzen willen zien.

Misschien is dat wel het grote wonder van het kerstverhaal. Dat de herders zich laten aanspreken door de engel, dat ze geloven wat hun ogen niet kunnen zien. De herders vertellen het verhaal van de engel wél door. Dat dit onooglijke kindje de Messias is die vrede op aarde betekent. De Heiland die heil brengt, heling. Perspectief dat dingen heel kunnen worden en mensen gezien worden. Volgens mij is dat de betekenis van het licht dat doorbreekt. Het licht van Gods liefde, dat sterker is dan bureaucratie of cynisme. Dit licht dat vertrouwen opwekt in de wereld en in de mensen. Dat mensen bij elkaar brengt, maakt dat ze elkaar zien, ieder met zijn of haar angsten of zorgen. Is dat niet wat de geboorte van het kerstkind teweeg brengt? Mensen komen in beweging. Mensen blijven niet staan bij hun angst. Herders blijven niet op hun veld bij hun dagelijkse zorgen, maar ze gaan naar de pasgeboren heiland. Ze zien de hoop op goede toekomst voor zich uit! Zo kunnen ook de vrachtwagenchauffeur en de verpleegster, en wijzelf met al onze persoonlijke zorgen, ons aangesproken weten door de engel. Vrees niet: wees niet bang! Er ligt een toekomst

voor ons. Weliswaar is er nog steeds veel ellende en hopeloosheid in de wereld. Maar het licht is er ook. Dat licht dat doorbreekt door het donker. Die boodschap van de engel dat er een pril begin van redding is. Misschien is het nog niet zichtbaar, maar wel voelbaar. In de harten van de herders en van ieder die het horen wil. Mijn kerstwens voor u allen vanavond is dat die boodschap van heil en vrede ook voelbaar wordt in onze harten en in de harten van allen om ons heen.

Amen